

Кат

У новій книзі Євгенії Кононенко об'єднано новели й мініатюри, так чи інак дотичні до теми творчості й книжок. Це не спогади, а специфічний досвід письменниці, яка знає таємниці, як починаються, народжуються і живуть власним життям тексти. Як до цього ставляться ті, хто поряд, і ті, хто далеко. Чи справді літературний текст може вбити? І чи може він урятувати? І чи може спасти? Кат, палач, цалау, вердуго, шарфрихтер.... Дорога від професійного вбивці до професійного письменника – хвора вигадка чи психологічна істина? Центральний текст книжки Євгенії Кононенко не виключає жодної можливості... Професор Ірина Бетко, Вармінсько-Мазурський університет, м.Ольштин, Польща Нова збірка оповідань Євгенії Кононенко посяде почесне місце в розмаїтті сучасної української літератури. Це жанр, в якому Кононенко є особливо сильною, то ж сподіваємося що її найновіші твори читатимуть у всьому світі в англійському перекладі. Професор Патрік Джон Корнесс, університет Ковентрі, Велика Британія

Колекція
ПРОЧИТАЙ

Євгенія КОНОНЕНКО

Кат

Кальварія

Євгенія КОНОНЕНКО
КАТ

Кальварія

<i>Передмова</i>	5
Шевченківський урок	7
Андрій Ярило	18
Творча криза	27
Кат	49
Цвинтар Привидів	92
Письменницькі замальовки	99
Материнська мова	99
Сусідки	101
Прототипи	105
Про Бога та його відсутність	109
Києве мій	111
Сміття з хати	115
Пишеш для вас...	119

Євгенія КОНОНЕНКО

КАТ

Видавництво Кальварія

Львів

ББК 84 (4Укр) 6-44

Євгенія Кононенко

КАТ

Новели

У новій книзі Євгенії Кононенко об'єднано новели й мініатюри, так чи інак дотичні до теми творчості й книжок. Це не спогади, а специфічний досвід письменниці, яка знає таємниці, як зачинаються, народжуються і живуть власним життям тексти. Як до цього ставляться ті, хто поряд, і ті, хто далеко. Чи справді літературний текст може вбити? І чи може він урятувати? І чи може спасти?

Написання книжки здійснювалося за підтримки Програми грантів і3 [ідея-імпульс-інновація] Фонду Ріната Ахметова «Розвиток України». Висловлені тут думки не є офіційною позицією Фонду, а виражають бачення Автора.

Усі права застережені. Жодну частину цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це **ТОВ «Видавництво Кальварія»**.

ISBN 978-617-7192-09-0

ISBN 978-617-7192-01-4 (Серія «Колекція прочИТАЙ»)

© Євгенія Кононенко, текст, 2014

© «Видавництво Кальварія», 2014

Передмова

Хто такий письменник у світі, де читачів стає дедалі менше? Володар дум? Той, хто має хист розважати співвітчизників, переповідаючи їм різні наративи? Чи жалюгідна особа, яка хоче накинути людству плоди своєї не завжди продуктивної самореалізації?

Що таке книжка? Поривання людини щось сказати світові? Продукт індустрії розваг? Чи продукт вивільнених особистих комплексів літератора? І чи існують книжки, здатні помітно вплинути на читача, дати йому нові орієнтири? І чи творяться такі сьогодні?

Що таке ідеальний художній твір – роман, повість, оповідання, і чи існує такий? Це — текст, досконалий композиційно, чи текст, який резонує з особистим досвідом читача? Цієї теми я вже торкалася в оповіданні «Книгарня ШОК», де читача шокує не роман як такий, а те, що його пише нібито його давній друг.

Сьогодні суспільство майже не помічає письменника. Та й письменники здебільшого воліють не помічати того, що перебуває за межами їхньої спільноти. Більшість літераторів молодшого та середнього покоління перебувають у межах власного світу, де їм затишно, бо лише там вони й мають відчуття власної значущості. Тому й твори, в яких вони звертаються до теми «літератор і суспільство», будуються навколо стосунків письменників між собою, містять натяки на конкретні особистості, а місцем дії цих творів стають письменницькі зібрання з відповідною субкультурою в період після розвалу СРСР.

Але ж письменники змушені будувати стосунки з людьми, далекими від літератури. Письменники існують у світі, де не читають книжок, або читають їх зовсім не так, як хочуть письменники, які їх написали. І цей світ кричить і проситься, щоби письменники відобразили його згідно зі своїм досвідом і згідно зі своїм баченням. Все одно найкращі наші твори приходять не з нашого досвіду, а з нашого несвідомого. І тому відповідь на питання, чому ви написали саме це, а не щось інше, ніколи не задовольнить тих, хто наважився спитати.

Так само як не існує задовільної теми на улюблене питання західних журналістів: що таке бути письменником у країні Східної Європи? Відповідь на це питання вислизає зі сфери конкретного, летить у сферу хаосу. Мабуть, кожен письменник має свою відповідь на це питання, узагальнень нема.

Шевченківське заняття

На шевченківське заняття до чергової річниці від дня народження Великого Кобзаря Людмила Гнатівна наказала шестикласникам усім прийти у вишиванках. Наказ було віддано ще давно, щоб ніхто з учнів шостого-де не казав, що мама не встигла випрати й накрохмалити вишиванку. Звичайно ж, половина класу скаже: а в мене нема! Але на те українізовані китайські футболки з імітаціями вишивки, які коштують недорого і не потребують прасування. Китайці, як завжди, подбали про українців. Кажуть, і «Кобзар» перекладено китайською. Як же звучить «Над горами гори кровію політі» їхньою писклявою мовою?

Класну кімнату оформили відповідно. Вчительці допомагав Андрійко Мормотюк, хворобливий хлопець, якого ровесники іменують не інакше, як «хлопчик-дебільчик». Андрійко компенсує свою непридатність до навчання й до спілкування з однокласниками щирою готовністю в усьому допомагати вчителькам, що, здебільшого, вчительками схвалюється. Тож учора ввечері над шкільною дошкою вони з Андрійком почепили плакат: *Мені тринадцятий минуло...* Аби вкотре нагадати тринадцятилітнім бецманам, як їм пощастило. Вони в тринадцять років не пасуть телята за селом, а вчать! І не у п'яного дяка в науці, а в спеціалізованій столичній школі в незалежній Україні! Нехай на околиці біля базару, а не все в середмісті неподалік від пам'ятника Великому Тарасу, але байду-же! Все одно, на оновленій землі! Де враги-супостати,

звичайно ще не всі перевелися, м'яко кажучи, але то таке... Значно гірше було, коли Сатанович з останньої парти питає:

— Людмило Гнатівно! А чому враги, а не вороги?

— Хто знає відповідь на питання Сатановича? — не розгубилась, а вірніше, таки розгубилась Людмила Гнатівна.

Тоді Ірочка з першої парти підняла руку, і стала вимахувати нею прямо перед обличчям учительки, яка відразу задовольнила шкільницький запал шести-класниці, бо знала: якщо Ірочці з першої парти не дати слова, дівчина почне човгатися по парті й може впісятися. Ірочка з першої парти висловлюється не завжди в тему. Значно краще виручає вчительок відмінниця Марійка Барош, яка, на жаль, часто хворіє. То ж якби Ірочка з першої парти лягнула щось не те, не було би кому її виправити. Але Ірочка дала гідну відповідь єхидному Сатановичу з останньої парти:

— А тому, що в часи Шевченка українська мова ще була невнормована! — порадувала Ірочка Людмилу Гнатівну, яка вмить додала до ремарки Ірочки свій коментар:

— І наш великий поет її творив для нас із вами! На чужині! На Кос-Аралі! Вдалині від мовного середовища. А ви тут, в Україні, маєте такі низькі показники з української мови й літератури!

Сатанович гучно гикнув на своїй останній парті, а Людмила Гнатівна посварилася на нього п'ястучком.

І все одно вчителька знала: учні люблять Великого Кобзаря. І не лише учні шостого-де, де вона є класним керівником, а й в інших класах так само. Принаймні на заняттях, коли читається Шевченко, вони не передзвонюються по мобілках одне з одним. А, якщо й передзвонюються, то їхні мобілки награвють як не «Реве та стогне Дніпр широкий», то «Думи мої, думи мої». Тому в Людмили Гнатівни не було сумнівів, що шевченківське заняття мине гідно. Звичайно ж, Сатанович із задньої парти гикатиме, мовляв, Тарас

Григорович не знав української мови. Наприклад, замість слова «хвилина» вживав слово «менута». Але до жартів Сатановича вже всі звикли. Марійка Барош одного разу крикнула йому через плече на задню парту: ти про «менуту» питався на минулому занятті! Пошукай у Шевченка нових помилок! За таке вчителька відразу виставила Марійці найвищий бал за заняття!

Отже, Людмила Гнатівна наказала своїм учням, яким саме *тринадцятий* минало, прийти на шевченківське заняття у вишиванках. Здавалось би, що є природнішим: одягти вишиванку на шевченківське заняття! А сама прибігла до школи на шосту ранку, і поки нікого не було, вимила у класі підлогу, бо ж технічка вже давно прибирає лише в коридорі. Поправила рушники на всіх трьох шевченкових портретах різних періодів життя Великого Кобзаря. Хутко замкнула клас, переодяглась у вишиванку сама. І знервовано сіла до вчительського столу, поклавши перед собою ювілейне видання «Кобзаря».

Початок не радував, а насторожував. Першою прийшла відмінниця Марійка Барош. І вона у довгому светрі...

— Марійко, а вишиванка! В тебе ж є! Ти ж співаєш у хорі «Тарасова ніч»!

— Мені мама не дозволила! Адже у вишиванках холодно! А я після хвороби! Але ж у мене шевченківський реглан, хіба ви не бачите, Людмило Гнатівно! — Марійка бере свій довгий реглан за поділ, як дитячу сукеньку, демонструє його перед вчительці.

На Марійчиному светрі, який вона іменує «реглан», і правда спереду велике зображення Шевченкової Катерини. Людмила Гнатівна не врахувала цієї специфіки сучасного молодіжного вбрання, і не знає, яку йому дати оцінку.

Наступною прийшла Романна Галич, дивна дівчина, то вчиться на відмінно, то мовчить протягом тижнів. І теж без вишиванки! А в довгій темній сукні з великим білим комірцем.

— Романно, і ти без вишиванки? — трагічно схлипує вчителька.

— А моя паскудна мамаша натягла на себе мою сорочку, яку я приготувала ще давно! І вчора лазила в ній у ресторан, облила її вином!

— Романно, хіба так можна говорити про матусю! Пам'ятай Шевченка! Бо хто матір зневажає, того Бог карає!

— Людмило Гнатівно! То батько Тарас казав про українську матір! А якщо мати — остання москалька? — заверещала Романна.

Хто була мати Романни по крові — невідомо, але на батьківських зборах вона справді виявляла себе не лише принципово російськомовною, а й принципово конфліктною особою. Невідомо, чому актор українського театру Йосип Галич одружився з такою жінкою. Коли їй у черговий раз після гучно висловлених претензій до української освіти й до Шевченка як до ключової її постаті, пропонували забрати дочку з української школи, вона завжди відповідала:

— Так а етот, акт'юр пагарелого театра не разрешіт!

— Захотілося хлопцеві зі свого задуп'я перебратися до Києва, от і одружився, — коментував одруження Йосипа Галича з базарною руськоговорящою киянкою з околиці стольного града молодший колега Гнатівни, також учитель-україніст Пилип Матвійович, з яким Людмила Гнатівна пила розчинну каву в підсобці, — але Романна — хороша дівчина. Значить, у тому був якийсь сенс.

— Ви не сваріться, Людмило Гнатівно, — каже вчительці Романна, — в мене така сукня, як у княжни Варвари, доброї знайомої Тараса Григоровича!

Чи не половина класу прийшла не у вишиванках. Проте всі так чи інак, а в кофтинах із шевченківськими мотивами. Добре, якщо на їхніх футболках або портрети Тараса, або ілюстрації з його картин, або сюжети з його творів: гайдамака з буйним оселедцем

чи вже згадана Катерина. А у розумника Сашка Барюка на реглані Тарас Григорович закріплено сидить на камені, поклавши ногу на футбольний м'яч, натяк на славетного однофамільця!

Проте Сашко Барюк спокійненько прочитав напам'ять *Якби зустрілися ми знову*. Адже шевченківське заняття саме в тому й полягало, щоби шестикласники повиучували напам'ять вірш Шевченка або уривок з поеми не менше дванадцяти рядків, але не те, що «проходять». Щоби посиділи з «Кобзарем» і вибрали те, що до душі саме їм.

І що вони понавибирали, ті шестикласники? І де вони познаходили у Великого Кобзаря такі вірші! А з якими інтонаціями вони їх читали!

Романна Галич знайшла у Шевченка підтримку дівочого бунту проти нездорової ситуації в родині, от тільки заміж зібралася дещо зарано.

*На вулиці невесело,
В хаті батько лає,
А до вдови на досвітки
Мати не пускає.*

.....
*Ой, надіну я сережки
І добре намисто
Та піду я на ярмарок
В неділю на місто.
Скажу йому: — Сватай мене
Або одчепися!.. —
Бо як мені у матері...
То лучше топиться.*

А відмінниця Марійка Барош вивчила на шевченківське заняття «Дівичії ночі»:

*Розкрилися перси-гори,
Хвилі серед моря...*

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ